ОТЧЕТ
ЗА ДЕЙНОСТТА НА НАЦИОНАЛЕН СТУДЕНТСКИ ДОМ
ПРЕЗ 2000 ГОДИНА

За Национален студентски дом към МОН 2000 година беше едновременно приключваща година и година на създаване на нови перспективи и начала. Построеният през 1933 г. първи дом на българските студенти изпрати XX век със значително обновена материална база и освежено външно и вътрешно пространство на своята сграда. В същото време с утвърждаването на Правилник за устройството и дейността на НСД беше завършена новата му нормативна уредба, а в края на годината беше утвърден и изключително необходимия за по-ефективна и прозрачна работа съвещателен орган – съвет на НСД. Дейността на НСД като държавна институция беше съсредоточена предимно в сферата на окончателното завършване на нормативната документация, следваща от ПМС №65 от 5 април 1999 г. и в провеждането на множество прояви в областта на изкуството, културата, образованието и науката от и за българските студенти.

Преди да посочим конкретните дейности през 2000 г. следва на очертаем общата картина на структурата и функционирането на НСД през последните няколко години.

Първо. НСД представлява специфично академично пространство, където 67-годишни традиции и млади университетски идеи съществуват заедно. Спецификата на НСД се дължи както на уникалното място, на което е изграден в центъра на София, така и на смесицата от автентични и новаторски дейности, развивани от множество организирани и неорганизирани студенти и младежи.

Второ. Трябва да правим важна разлика между НСД като държавна институция (юридическо лице към МОН), която работи в областта на изкуството, културата, образованието и науката и НСД като територия на присъствие на различни независими студентски структури. Погрешно е да се припокриват в общественото съзнание образът на НСД с образите на помещаващите се в неговата сграда студентски структури, които са самостоятелни юридически лица, настанени в Студентския дом от края на 1991 г. Затова НСД отхвърля явните или подмолни опити да му се приписва едва ли не съпричастност към отделни квазиполитически акции или към културни продукти на една или друга студентска организация.

Правилникът за устройството и дейността на НСД от 24.07.2000 г. ще бъде прилаган неумолимо и НСД няма да допусне провеждането на каквато и да било политическа дейност на негова територия, независимо от кого или от чие име се извършва, нито ще позволи чрез развитието на "социална" или "синдикална" дейност да се преследват политически цели в полза на една или друга политическа сила. По същия категоричен начин ще се реагира при замесването на името на НСД с проекти или културни продукти, които имат съмнителна стойност и произход.

Трето. Документите, въз основа на които НСД осъществява своята дейност са: Концепция за структура и развитие на Студентски дом, приета единодушно на 25.02.1999 г. от студентски съвети и студентски организации и Правилник за устройството и дейността на НСД, утвърден от министъра на МОН на 24.07.2000 г.

Нека посочим няколко изключително съществени особености:

1.Вече няколко години НСД съществува и се развива без да ползва субсидии от държавния бюджет. НСД се финансира единствено от наеми, от мениджънт на зали, от дейност, от спонсорства и дарения. До средата на 2000 г. договорите с наемателите в НСД сключваше министъра на МОН. Всички разходи – от заплатите на персонала през ремонтните работи и огромните сметки за отопление през зимата до дейността – се покриват със собствени средства. НСД реално подпомага помещаващите се в сградата му студентски структури, които плащат единствено телефонните си разходи.

2.В началото на август 1998 г. новото ръководство на Студентския дом завари базата му в окаяно състояние, а дейността му (с изключение на дейността на няколко помещаващи се в сградата му организации) беше близо до точката на замръзване. Като пространство НСД изглеждаше пред разруха, а като институция се намираше в дълбока изолация. Не беше правен ремонт на общи помещения от близо 20 години, пет помещения пустееха заради невъзможност да се използват, покривът течеше, помпите, изсмукващи подпочвените води под сградата бяха напълно амортизирани.

В условията на пълно самофинансиране за две години Студентският дом успя поетапно да спре теча на покрива, да подмени помпите, изсмукващи подпочвената вода, да извърши няколко ключови ремонта, да възстанови галерията на НСД и да доведе нещата до там, че в момента в сградата да няма нито едно пустеещо помещение, което да не може да бъде ползвано. В НСД започнаха да се случват повече важни за културата, изкуството и науката събития, за което свидетелства повишеното присъствие на името на НСД в електронните медии, във всекидневната и културната преса.

От 2001 г. вече се открива немислимата до неотдавна възможност НСД да финансира студентски творчески проекти – нещо, което не е правено от години. Разбира се, всичко това би било невъзможно да се реализира без постигнатата от 1997 г. среда на финансова стабилност в страната.

Ако си позволим една оценка, направена въз основа на сравнения и анализ: От времето след 1991 г. (когато с ПМС №233 от 4 декември 1991 г. сградата е отнета от правоприемника на ДКМС Сдружение "Българска демократична младеж") никога състоянието на НСД не е било по-добро, а перспективите пред него толкова благоприятни, отколкото в този момент. Студентският дом преодоля неподходящия за неговия авторитет и традиции статут на извънбюджетна сметка и се конституира като Национален студентски дом.

Разбира се, тепърва предстоят важни събития, свързани с прилагането на Правилника за устройството и дейността на НСД. Предстои оптимизиране на наемните отношения с наемателите в сградата. Пред нас остават големи предизвикателства: още по-успешното развитие на материалната база и популяризирането на публичния образ на НСД. Но НСД вече има в завършен вид устройствените си документи и пред него се откриват много по-добри възможности.

Какво се случи през 2000 година в Националния студентски дом? На този въпрос следва да отговорим диференцирано като посочим единствено проявите, на които НСД е бил инициатор и организатор самостоятелно или в сътрудничество. Защото, както беше отбелязано по-горе, помещаващите се в сградата на НСД студентски структури представляват самостоятелни юридически лица и не може

тяхната самостоятелна дейност да бъде отнасяна към НСД като държавна институция. Едва след провеждането на конкурси за поддържане на публични центрове, студия и кабинети в сградата на НСД и евентуалното сключване на дотовори за съвместна дейност между НСД и спечелилите конкурса ще се открие възможност за поемане на по-преки ангажименти на НСД в проявите на различните студентски формации.

В областта на нормативната уредба

От 24.07.2000 г. Националният студентски дом има Правилник за устройството и дейността си, утвърден от министъра на МОН. Това вече даде възможност да започне изграждането на новата структура на НСД и да бъде даден ход на редица отлагани поради липса на цялостна нормативна уредба дейности.

Изгради се една от ключовите структури на НСД – Съвет на НСД, който вече проведе първите си заседания и стартира изключително важни процедури за съществени промени в начина на функциониране на НСД.

В областта на материалната база

Поддръжката, опазването и развитието на материалната база на НСД през 2000 г. се изрази в следното:

- оптимизира се използването на помещенията в НСД;
- осигурена беше денонощна охрана на сградата;
- битово беше обезпечено функционирането на общите площи;
- беше обезопасено пространството на НСД с оглед проникването на подпочвени води в основите на сградата и се поддържаха добри противопожарни условия.
- в добро състояние бяха поддържани превозните средства на НСД;
- в добро състояние беше поддържан гардероба на НСД и неговия инвентар.

На територията на НСД бяха извършени следните ремонтни дейности:

- ремонт на стая 413 и изграждане на база за АЦЛК и приемна на НСИЦ.
- ремонт на сервизните помещения.
- ремонт на зала 304 и на терасата на стая 409 и преустановяване на теча.
- ремонт на входното и стълбищното пространство от ет.I до ет.III и на фоайето на II етаж (пред Галерията на НСД).

В края на годината беше извършен брак на амортизирани стари вещи и предмети.

Дейност на НСД в областта на изкуството, културата, науката и образованието

- През годината се състояха следните театрални премиери: на спектакъла "Три сестри", копродукция на НСД и НДТ "Сълза и смях", на копродукцията "Парникът" от Харолд Пинтър и на спектакъла "Безсмислици" – копродукция на НСД и Театър-студио "Студентина. Тетралната критика особено отличи "Три сестри" като едно от събитията на сезона.
- В Галерията на НСД бяха уредени изложби от цикъла "Ars Academia", в които беше представено творчеството предимно на студенти от Националната

художествена академия, между които: живопис и скулптура от Ани Подекова и Илиян Урумов, абсолвенти от НХА; живопис на възпитаничките на НХА Десислава и Гергана Терзиеви; изложби на Милкана Мескин (II курс, текстил в НХА) – "Мигове", живопис; Гергана Неделчева и Надежда Василева (II курс, текстил в НХА) "Тя и тя", рисунки; Динка Жорова и Галина Апостолова (II курс, текстил в НХА); Татяна Слепцова (II курс, текстил в НХА); изложба плакат на абсолвенти от класа на проф. Иван Газдов в НХА.

- Състояха се премиери на книги, чиито автори са български младежи и студенти: "Сантиментална география" от Пламен Антов, "Попадане" от Владислав Тинчев, "BGИНФАНТИ" от Ралица Чернева, сборника "Три дискусии" и др.

- НСД стана член на Националния комитет за честване на 150-годишнината на Иван Вазов. Така НСД беше главният организатор на конкурса за студенти и младежи до 30 години под наслов "Език свещен на моите деди..." по случай 150 години от рождението на Иван Вазов, където жури в състав: проф. Милена Цанева, Мирела Иванова и Пламен Дойнов отличи представители на седем български университета. Надпреварата се състоя в разделите "Поезия" и "Есе". Участниците в конкурса бяха 67 студенти и младежи. Медиите широко отразиха този конкурс, а наградените произведения бяха публикувани в литературната периодика.

- През месец май НСД организира кръгла маса на тема "Вазов и младите", а през октомври Вазови четения, в които участваха студенти и преподаватели от Софийския университет, Нов български университет, Плавдивския университет и НАТФИЗ. Някои от текстовете от тези прояви бяха публикувани в културната преса, а всички ще бъдат включени в сборника на Академичния център за литература и култура при НСД за 2000 година.

- Стартира издателската дейност на Академичен център за литература и култура при НСД. Бяха издадени три книги с некомерсиална цел: сборникът на НСД за 1999 г. и две стихосбирки на български студенти.

- С началото на новата академична година стартира Програмата за литература "Млада Европа" в сътрудничество с Дружество "Гьоте", Унгарския културен институт в София, Полския културен институт в София, Скопския университет и др.

- През октомври НСД организира и проведе кръгла маса "Младата унгарска поезия и младата българска поезия след 1989 г.: диалози и мълчания"" съвместно с Унгарския културен институт в София.

- През април НСД участва като основен съорганизатор в Дните на българската книга в Унгария. Други съорганизатори бяха: Посолството на България в Република Унгария, Българското републиканско самоуправление в Унгрия, Културен дом на българите в Будапеща, Български културен институт в Будапеща. Участваха: Асоциацията на българските книгоиздатели и над 10 български издателства. Чрез НСД Народното събрание на Република България извърши дарение на български книги на катедрата по българска филология в Будапещенския университет "Лорант Йотвьош" и на библиотеката на Културния дом на българите в Будапеща.

- Като вече утвърждаващ се продуцент на студентски и младежки театрални продукти НСД беше поканен и участва в Международния театрален фестивал "Варненско лято`2000". Там в съпътващата програма беше представен спектакълът "Три сестри" на студента - режисьор и сценограф Ю.Табаков, чийто копродуцент е НСД.

- В сътрудничество с Шуменския университет "Еп. Константин Преславски" и Младежки дом – Шумен НСД организира и проведе през май XXV студентски национален литературен конкурс в Шумен. За втора поредна година НСД е главен организатор, а директорът на НСД е председател на журито на този най-престижен студентски литературен конкурс в България. Участниците в този студентски конкурс бяха над 100 студенти от десет български университети.

- В Деня на народните будители – 1 ноември – се състоя промоция на Националния студенски информационен център (НСИЦ) и на Академичния център за литература и култура (АЦЛК), съвместно със Студентското общество за компютърно изкуство. Тази промоция получи изключително голям медиен отзвук.

- Създаден през 2000 г., Академичният център за литература и култура при Национален студентски дом се развиа като отворено модерно пространство, което предлага богати възможности за живо общуване и академични дебати, за електронни и Интернет комуникации, за студентски изследвания и промоциране на ново изкуство, за публикуване с некомерсиална цел на студентски и университетски текстове в областта на литературата и хуманитаристиката. Академичният център за литература и култура акцентира върху търсенията в сферата на студентската и младежката литература и култура, върху случванията и текстовете в спечифичната студентска и младежка публичност.

Центърът развива пет основни програми: "Съвременният културен дебат" – иницииране и провеждане на дискусионни форуми по възлови проблеми на съвременността, на студентската и младежката публичност и публикации на резултатите от тях; "Информационна хуманитаристика" – събиране и разпространение на информация в областта на хуманитаристиката в услуга на широк кръг от студенти и младежи; "Архив на съвременността" – изследователски проекти по инвентаризиране и анализиране на културата след 1989 г.; "Каталог" – формиране на електронен и библиотечен фонд от текстове на студенти и млади университетски преподаватели; "Премиера" – подпомагане и представяне на нови търсения на български студенти в областта на литературата, изкуството и хуманитаристиката.

Основната международна програма на Центъра за 2000/2001 е: "Програма за литература "Млада Европа": програма за диалогично, взаимно представяне на младите литератури на България, Германия, Унгария, Македония, Югославия, Чехия, Полша.

В основата на работата на Центъра стои стремежът за диалог и разбиране, за интензивен обмен на гледни точки и истини по важни проблеми на съвременността, пряко ангажиращи младите хора и академичната общност. Идеята е Центърът да се открои като средищно място на студентската и университетската публичност, където аналитизмът и артистизмът представляват две части на едно мислещо и разговарящо цяло. Формата "център" (не кръжок, не клуб, не организация!) подчертава отворения, публичен характер на едно по същество дискусионно пространството.

По естествен начин Академичният център за литература и култура залага на съвместното си функциониране с приемната на Националния студентски информационен център, чрез който се осигурява достъп до български и международни младежки бази данни в Интернет и до сериозни възможности за информация и комуникация.

Основна част от Центъра е неговата издателската база. Бяха издадени първите три книги на Академичния център за литература и култура при НСД – сборникът "Три дискусии. Образът на войната в българската култура – днес и вчера. Политическият елит и младите - проблеми на комуникацията. Академия и книга", стихосбирките "Попадане" на студента по немска филология в Софийския университет Владислав Тинчев и "BGИНФАНТИ" на победителката в тазгодишния Национален студентски литературен конкурс "Шумен'2000" Ралица Чернева. Те очертават пространството, в което се разгръща издателската политика на Центъра: академичните дебати върху актуални теми и творчеството на студенти и млади преподаватели.

НСД разглежда АЦЛК като своеобразен пилотен проект, който дава ориентири за предстоящото преструктуриране на пространството на НСД и откриването на публични центрове, студия и кабинети.

- Традиционният Празничен концерт по случай 8 декември препълни зала 1 на НСД. В него участваха Академичния фолклорен ансамбъл, Академичен хор "Ангел Манолов", Театър-студио "Студентина". Това традиционно за НСД събитие беше първа проява от т.нар. Студентска седмица между 4 и 8 декември 2000 г., която НСД организира.

- За втора поредна година с изключителен успех бяха организирани и проведени Дни на студентската и университетската книга, които задълбочават стратегията сградата на пл. "Народно събрание" №10 да приютява върхови изяви на студентската и университетската култура с участието на студенти и преподаватели от столицата и страната.

Откриването се състоя на 6 декември в галерията на Националния студентски дом. Програмата на Дните предвиждаше промоция на Салона на студентската и университетската книга с представяния на издателства, автори, издания, срещи с редактори от културната периодика, възможност да се закупят книги, вестници и списания на студентски цени. Бяха представени водещи издателства в областта на академичната литература и хуманитаристиката, издания, подпомогнати от културните институти на Унгария и Полша в София.

Литературното четене на 6 декември събуди интерес с възможността да се чуе гласът на университетските поети – студенти и випускници, представи днешната генерация поети и хуманитаристи студенти. Промоциите на студентската и университетската продукция на български издателства с участието на техните автори разгърна картината на сегашното състояние и възможните перспективи пред книгата като продукт на университетската и студентската публичност. Срещите с представители на българската университетска книжовност, с представители други европейски литератури очертаха пространството, в което се разгръща дейността на Националния студентски дом – дискусии, подпомагане на изследователски проекти на студенти и млади преподаватели, събиране и разпространение на информация в областта на хуманитаристиката, формиране на електронен и библиотечен фонд от книги и текстове.

Кръглата маса "Поколенията в българската култура – срещи и разминавания", която се проведе на 7 декември даде възможност учени от всички поколения да очертаят спецификата на комуникацията между различните генерации в българската култура, проблемите на диалога между тях, моделите на общуване между поколенията.

Като цяло 2000 г. може да бъде определена като успешна година в развитието и функционирането на НСД. Окончателно бяха решени проблемите с нормативната уредба на НСД. Силно се оптимизира ползването на помещенията в сградата на НСД. Нарастнаха реализираните приходи както от постоянните наематели, така и от лицата и организациите, ползващи почасово помещения. Откриха се първите публични центрове на територията на НСД, като по този начин придоби плътност и конкретност идеята за превръщането на НСД в истински отворен комплекс, който предлага стойностни културни, образователни и научни продукти и качествени услуги на възможно най-широк кръг от студенти и младежи. Благодарение на стабилното състояние на НСД се разгърна интелектуалният потенциал на редица студенти и организации, които предложиха на пазара на идеите множество свои инициативи и проекти. Стореното през 2000 година е основа за посрещане на новите предизвикателства през 2001 г. за утвърждаване на НСД като център на студентската култура с национално и международно значение.

Настоящият отчет за дейността на НСД през 2000 г. е обсъден на заседание на съвета на Националния студентски дом на 18.01.2001 г.